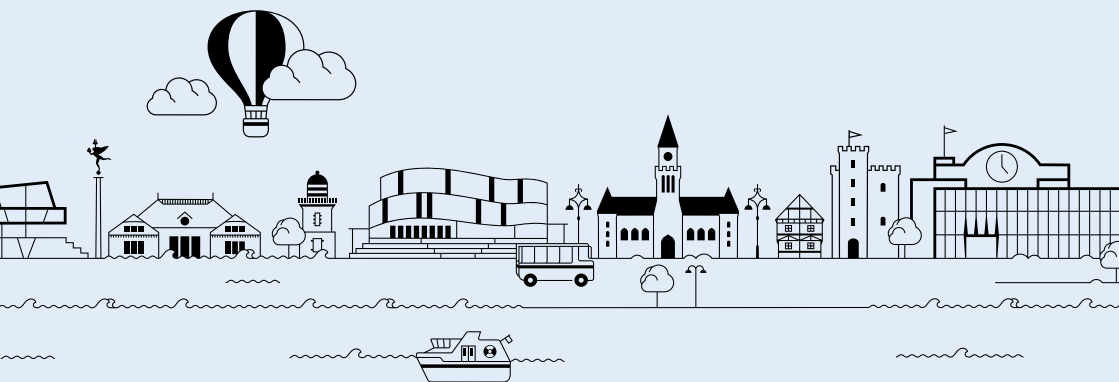

Förebygg, se och hantera våld

Ett stöd till dig som arbetar i
Helsingborgs stad

Innehåll

Stödmaterial till anställda i Helsingborgs stad	3
---	---

Stöd i att upptäcka, fråga och hantera våld 5

Vad är våld, och hur kan det ta sig uttryck?.....	6
Våld kan ta sig många olika uttryck.....	7
Hur kan du upptäcka att någon är utsatt för våld?	8
Särskilt sårbara grupper.....	9
Att våga fråga om våld	10
Vad kan du göra om någon behöver hjälp?	11
Var kan du få hjälp och stöd vid våldsutsatthet och våldsutövande?	12

Kunskap om våld, våldsförekomst i Helsingborg och

våldsförebyggande arbete - kortversion av stadens kartläggning 15

Hur kan vi förstå våld och hur ser våldet ut?.....	16
Hur ser våldsutsattheten ut i Helsingborg?	20
Våld mot särskilt sårbara grupper	22
Hedersrelaterat våld och förtryck	23
Prostitution och människohandel för sexuella ändamål	24
Vägen framåt - det här behöver vi utveckla med det våldsförebyggande arbetet.....	25
Stöd för att arbeta mot våld	27

Stödmaterial till anställda i Helsingborgs stad

Helsingborg ska vara en trygg plats för alla. Stadens kartläggning visar att många av oss som arbetar i stadens verksamheter möter personer som utsatts för eller som utövar våld. Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt människohandel och prostitution får stora negativa effekter för individer och samhälle. Här får du kunskap och stöd om hur du ska hantera det. Du behövs för att förebygga, se och hantera våldet. Oavsett om du arbetar på en fritidsgård, i hemvården, med LSS, i skolan, SFI, är chef eller annan verksamhet där du möter människor kan du göra skillnad.

I det här stöd materialet får du

- stöd i att upptäcka, fråga om och hantera våld.
- kunskap om våld, våldsförekomst i Helsingborg och hur vi behöver utveckla det våldsförebyggande arbetet.

Stöd materialet riktar sig till alla anställda i Helsingborgs stad och är framtaget av socialförvaltningen och stadsledningsförvaltningen som en del av en samordnad och hållbar struktur för stadens våldsförebyggande arbete. Andra delen i stöd materialet beskriver resultatet av en kartläggning av våldsförekomst och våldsförebyggande arbete i Helsingborg från 2024. Socialförvaltningen ansvarar för uppdatering och frågor om stöd materialet.

STÖD I ATT UPPTÄCKA, FRÅGA OCH HANTERA VÅLD

Vad är våld, och hur kan det ta sig uttryck?

För att avgöra om en handling riktad mot en annan person är en våldshandling, är det viktigt att förstå syftet bakom handlingen.

En tydlig och användbar definition av våld kommer från psykologen Per Isdal. Hans definition av begreppet våld är bred och betonar att avsikten med handlingen är avgörande för att kunna identifiera den som en våldshandling.

Våld är varje handling riktad mot en annan person som skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får personen att göra någonting mot sin vilja eller att avstå från att göra någonting personen vill.

- Isdal, 2000

Våld kan ta sig många olika uttryck

Fysiskt våld

Att slå, sparka, knuffa dra i håret, hålla fast någon, skada med hjälp av tillhyggen.

Materiellt våld

Att förstöra saker, oftast med ett högt värde hos den som utsätts.

Psykiskt våld

Att nedvärdera, kränka eller hota någon för att begränsa, skrämma, kontrollera eller få personen att känna sig värdelös.

Digitalt våld

Att övervaka, trakassera, hota eller kontrollera någon, till exempel med hjälp av mobilen eller i sociala medier.

Sexuellt våld

Att utsätta någon för sexuella handlingar mot hens vilja, till exempel genom att trakassera, tafs/ta på någon sexuellt, tjatsex eller våldtäkt.

Försummelse

Att inte ge den omsorg eller vård en person behöver, till exempel att undanhålla medicin, vanvårda eller inte tillgodose en persons behov som är i behov av andras hjälp.

Ekonomiskt våld

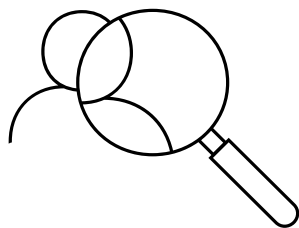
Att ta kontroll över personens ekonomi (till exempel att kontrollera bankkonton, inköp eller ta lån i personens namn), att en person inte tillåts arbeta.

Latent våld

Att en person anpassar sig i rädsla för nya våldshandlingar, även om inget direkt våld sker, eftersom blickar, gester eller ord upplevs som hotfulla baserat på tidigare våld.

Hur kan du upptäcka att någon är utsatt för våld?

Det är inte självklart att en person som utsätts för våld vill eller vågar berätta om sin situation. Det är inte heller ovanligt att den utsatta känner skam och skuld och skuldbelägger sig själv för det som sker.

Som utomstående kan du se tecken på att en person utsätts för våld. I vissa fall kan den utsatta vara mer benägen att öppna upp om sin situation om hen får en direkt fråga och upplever att hen blir sedd och förstådd. Det är viktigt att komma ihåg att en våldsutsatt person kan vara någon du möter i din yrkesroll, som en klient eller patient, men även en kollega, vän eller annan närstående.

Tecken på att någon kan vara utsatt för våld

- **Kontrollerande kommunikation** - Personen måste ständigt informera sin partner om var hen befinner sig och vad hen gör. Hen kan inte lägga ifrån sig telefonen utan måste omedelbart svara på sms och samtal som kan komma när som helst.
- **Övervakning av rörelser** - Partnern kör personen till och från arbete eller aktiviteter och väntar utanför vid besök eller möten.
- **Isolering från sociala kontakter** - Personen tillåts inte träffa vänner, gå på after work eller andra aktiviteter utan partnerns närvaro. Även om det inte uttrycks som direkta förbud, kommer personen ofta med undanflykter till varför hen inte kan delta i olika aktiviteter kan detta vara ett tecken.
- **Brist på självbestämmande** - Personen verkar inte kunna, eller tillåtas, fatta beslut kring sin egen ekonomi, klädsel eller andra personliga angelägenheter.
- **Ständig övervakning** - Partnern håller konstant koll på var personen befinner sig, antingen genom att följa hen fysiskt eller via till exempel telefonen.
- **Frekventa konflikter och skuldbeläggning** - Det förekommer ofta bråk och konflikter i hemmet, där personen alltid ursäktar sin partners beteende eller tar på sig skulden för det som hänt.
- **Fysiska skador** - Personen har återkommande blåmärken eller sår som kan indikera att hen utsätts för fysiskt våld.

Särskilt sårbara grupper

Våld kan drabba alla människor, men vissa grupper befinner sig i en särskilt utsatt situation. Detta kan betyda att medlemmar i dessa grupper utsätts för våld i högre utsträckning än andra, att våldet leder till allvarigare konsekvenser, eller att de av olika skäl har begränsade möjligheter att förändra sin situation. Det är viktigt att notera att tillhörighet till en särskilt sårbar grupp inte automatiskt innebär att en individ befinner sig i en sårbar situation.

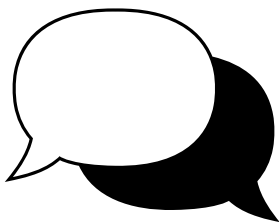
Exempel på särskilt sårbara grupper

- Äldre personer
- Personer med missbruksproblematik
- Personer med funktionsnedsättning
- Hbtqia-personer
- Personer med utländsk bakgrund

Att våga fråga om våld

Om du misstänker att någon utsätts för våld av sin partner eller någon annan i sin närhet, är det avgörande att du vågar ställa frågan och inte släpper taget om den våldsutsatta. Det kan göra att din klient, vän eller anhöriga orkar förändra sin situation och ta sig ur ett liv med våld och övergrepp. Kom ihåg att det kan ta tid för den som är utsatt att våga eller vilja berätta.

Många som utsätts för våld ser sig inte själva som våldsutsatta och kanske inte betraktar det de upplever som misshandel, övergrepp eller våldtäkt. När du ställer frågor om våld är det därför viktigt att använda konkreta och tydliga ord, till exempel "slag" och "knuffar". Det är också viktigt att fokusera på den våldsutsattas egen upplevelse genom att använda uttryck som "känt dig rädd", "varit med om något obehagligt" eller "gjort dig illa".

Exempel på direkta frågor att ställa om våldsutsatthet

- Känner du dig trygg där du bor nu?
- Känner du dig trygg med din partner?
- Har det hänt att du känt dig rädd för någon?
- Jag undrar lite, är det något som har hänt dig?
- Jag ser att du har ett blåmärke på armen, hur fick du det?
- Har någon slagit, sparkat, skrämt eller gjort dig illa?

Det kan vara smärtsamt att redogöra för våldsamma händelser. Därför är det viktigt att samtala om detta på ett respektfullt sätt och ha gott om tid avsatt för samtalet.

Det är också viktigt att ställa frågor om våldsutövande, för att identifiera personer som utövar våld mot närstående.

Exempel på frågor att ställa om våldsutövande

- Har du skadat dig själv eller någon annan eller haft tankar på att göra det?
- Har du fått höra av andra att du blir "för arg"?
- Har du upplevt att du skrämmar andra?
- Har du upplevt att du kan tappa kontrollen över ditt humör?

Vad kan du göra om någon behöver hjälp?

Om du ställer frågor om våldsutsatthet eller våldsutövande och får ett bekräftande svar, eller på annat sätt får reda på att en person utsätts för eller utövar våld, är det viktigt att undersöka vidare om personen i fråga önskar ta emot hjälp och stöd för att förändra sin situation.

Hur kan du stötta en person som utsätts för våld?

- **Kommunicera öppet**
Vid lämpliga tillfällen, förklara att det inte är personens fel att hen blir utsatt för våld. Ansvar för våld ligger alltid hos den som utövar det. Förmedla att personen inte är ensam om att bli utsatt för våld.
- **Hitta information**
Samla och tillhandahåll relevant information och telefonnummer till stödresurser. Ta reda på vilka stödresurser som finns i samhället och hjälp personen att komma i kontakt med dem. Exempel på sådana resurser är Helsingborgs kvinnojour, Brottsofferjouren i Helsingborg, Familjevåldsguppen, socialjouren, polisen och sjukvården. Om personen inte är redo att prata, följ upp vid ett senare tillfälle.
- **Diskutera alternativ**
Tala om de olika val och möjligheter som finns och stötta personen i att tro på sin förmåga att genomföra förändringar.
- **Upprätthåll kontakt**
Hitta lösningar för att upprätthålla er kontakt om personen önskar det.

Hur kan du stötta en person som utövar våld?

- **Kommunicera öppet**
Om någon berättar att de har problem med ilska eller använder våld, undvik att döma. Bekräfta att det krävs mod för att prata om sådana saker och påminn om att det går att förändra ett våldsamt beteende – och att stöd finns.
- **Hitta information**
Samla och tillhandahåll relevant information och telefonnummer till stödresurser. Familjevåldsguppen erbjuder samtal för dem som vill förändra sitt beteende, och det går även att ringa den nationella stödlinjen "Välj att sluta".
- **Diskutera alternativ**
Prata om vilka val och möjligheter som finns för förändring. Stötta personen i att tro på sin förmåga att förändras och påminn om vinsterna med att bryta ett våldsamt beteende.

Var kan du få hjälp och stöd vid våldsutsatthet och våldsutövande?

I Helsingborg finns flera verksamheter som erbjuder hjälp och stöd till personer som utsätts för eller utövar våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, samt de som lever i prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Både barn och vuxna kan få stöd. Nedan finns information om vart du kan vända dig om du får kännedom om eller har en oro för våldsutsatthet eller våldsutövande hos en person i din närhet.

Våldsutsatthet hos barn

Om du är orolig för att ett barn i din närhet utsätts för våld eller hedersrelaterat våld, lever med våld i sin familj, eller om du får kännedom om att våld förekommer, är det viktigt att du gör en orosanmälan till socialtjänsten. Du behöver inte ha fullständig vetskap om våldets förekomst för att anmäla; det räcker att du känner oro för barnet. Det är viktigt att socialtjänsten får kännedom om barnets situation för att kunna erbjuda hjälp och stöd till barnet och familjen.

En orosanmälan kan göras på följande sätt:

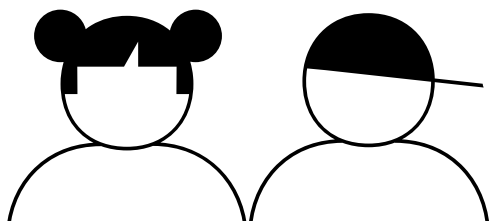
- **Via e-tjänster**

Du kan göra en orosanmälan digitalt via stadens e-tjänster. Besök helsingborg.se, gå till "Digitala tjänster och blanketter" och klicka på "Omsorg och stöd". På nästa sida hittar du länken till formuläret för orosanmälan. Välj rätt länk beroende på om du anmäler som yrkesperson eller privatperson och ange din arbetsplats.

- **Via telefon**

Du kan också göra en orosanmälan genom att ringa socialförvaltningen. På vardagar mellan kl. 09.00-16.00, ring socialförvaltningens mottagning på 042-10 64 65. På kvällar, nätter eller helger, ring socialjouren på 042-10 68 69.

Socialtjänsten kan erbjuda olika stödinsatser för att förbättra barnets och familjens situation. I många fall krävs en utredning för att bedöma vilken insats som är mest lämplig. Till exempel kan barn som har bevittnat våld mellan föräldrar eller andra vuxna i hemmet erbjudas stödsamtal genom Familjevårdsgruppen.

Våldsutsatthet och våldsutövande vuxna

I Helsingborg erbjuder socialförvaltningens Familjevårdsgruppen stöd och hjälp till personer som utsätts för eller utövar våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt till personer som lever i prostitution och människohandel. Familjevårdsgruppen kan erbjuda stödsamtal och behandlande samtal, samt skyddat boende. Vid en akut våldssituation, där våldet pågår, är det viktigt att kontakta Polisen på 112.

Du kan ringa till Familjevårdsgruppen för att få rådgivning om hur du kan agera om du har en person i sin närhet som du vet eller misstänker är utsatt för eller utövar våld. Du kan också uppmana personen att kontakta Familjevårdsgruppen för hjälp, eller hjälpa hen att ta kontakt.

Kontaktuppgifter till Familjevårdsgruppen:

- **Telefon:** 042-10 32 00 (vardagar kl. 9.00-12.00 och 13.00-16.00)
- **E-post:** familjevald@helsingborg.se (känsliga personuppgifter bör inte skickas via e-post)

Om en vuxen behöver kontakta socialtjänsten på kvällar, nätter eller helger ring Socialjouren på 042-10 68 89. Vid kontakt med Familjevårdsgruppen kan vuxna inte vara anonyma, men det går bra att ringa anonymt för ett inledande informationssamtal.

För chefer och anställda

För chefer som misstänker att en anställd är utsatt för eller utövar våld, finns särskilt [stödmateriell tillgängligt på intranätet](#).

Anställda i Helsingborgs stad som utsätts för våld i nära relation har möjlighet att söka hjälp och stöd under betald arbetstid.

Övrigt att tänka på

Använd de rutiner som finns på din arbetsplats för att hantera våldsutsatthet och våldsutövande. Om det saknas rutiner, prata med din chef eller kollegor för att skapa en trygg och säker arbetsmiljö.

Om det finns ett system för att registrera ärenden som rör våld inom din verksamhet, kom ihåg att använda det. Att registrera dessa ärenden är viktigt för att de ska synas i vår statistik och bidra till att frågan uppmärksammas. Om du är osäker på om det finns ett registreringssystem, prata med din närmaste chef. Om det inte finns ett sådant system, påtala gärna behovet av att införa ett för att förbättra hanteringen av dessa ärenden.

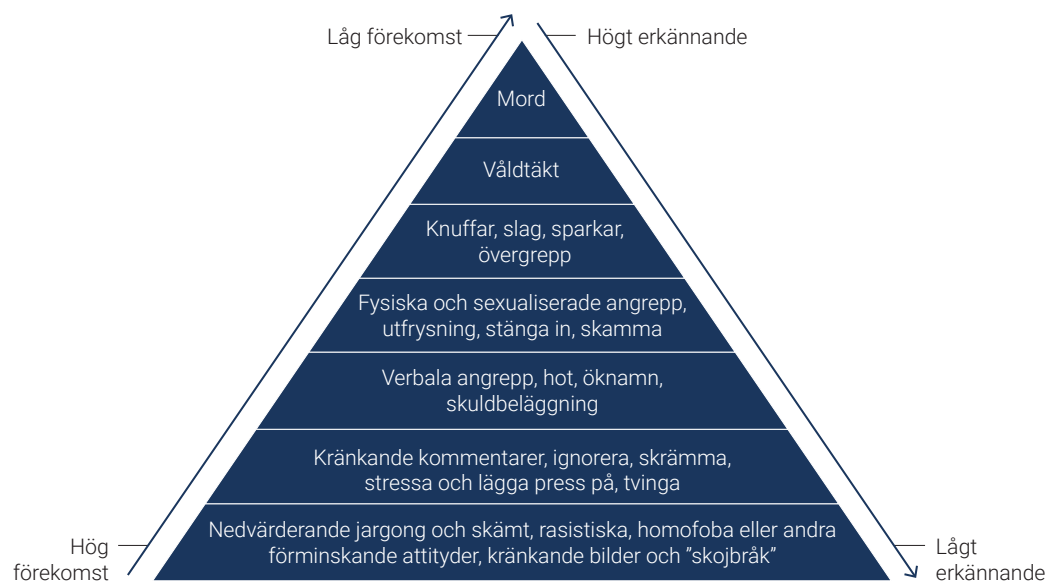
Du kan alltid kontakta Familjevårdsgruppen för rådgivning om frågor som rör våldsutsatthet eller våldsutövande. Ingen fråga är för liten.

**KUNSKAP OM VÅLD,
VÅLDSFÖREKOMST
I HELSINGBORG
OCH VÅLDSFÖRE-
BYGGANDE ARBETE**
- KORTVERSION
AV STADENS
KARTLÄGGNING

Hur kan vi förstå våld och hur ser våldet ut?

Våld är en komplex problematik som orsakar stort lidande världen över. Det utgör ett allvarligt hot mot mänskliga rättigheter, jämställdhet, folkhälsa och fred. I Helsingborg anmäldes 1 339 våldsbrott per 100 000 invånare under 2022, vilket indikerar en hög förekomst av våld. Det finns dock ett stort mörkertal, eftersom många som utsätts för våld inte polisanmäler det.

I en kartläggning från Brottsförebyggande rådet 2022 uppgav 13,6 procent av befolkningen i åldrarna 16–84 år att de blivit utsatta för någon form av våld i nära relation under året. Kvinnor drabbas i högre grad än män, 15,2 procent av kvinnorna och 11,7 procent av männen uppgav att de blivit utsatta. Totalt uppgav 28,7 procent av befolkningen att de blivit utsatta för någon typ av våld i nära relation under livet, med en större andel kvinnor (35,3 procent) än män (20,8 procent). Majoriteten av de som anmäls och döms för våldsbrott är män.

Våld är ett brett begrepp som innefattar både brottsliga handlingar som fysiskt våld och sexuella övergrepp, men även andra handlingar som kanske inte är brottsliga enligt lagen, men som ändå kan skapa ett mönster av utsatthet. Detta kan inkludera nedsättande kommentarer, ekonomiskt utnyttjande, försummelse, isolering från vänner och familj, samt kontroll och begränsningar. För att bedöma om en handling är en våldshandling måste man titta på syftet med handlingen. En definition som beskriver hur en våldshandling kan identifieras kommer från psykologen Per Isdal.

Våld är varje handling riktad mot en annan person som skadar, smärtar, skrämmar eller kränker, får personen att göra någonting mot sin vilja eller att avstå från att göra någonting personen vill. (Isdal, 2000)

Konsekvenserna av våld är svåra och kostsamma

Våld leder till omfattande konsekvenser både för individen och för samhället. En person som utsätts för våld kan drabbas av allvarliga fysiska hälsoproblem, såsom kronisk smärta, huvudvärk och magproblem. Dessutom är psykisk ohälsa som ångest, oro och posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), vanliga följder av våldsutsatthet.

På samhällsnivå medför våld enorma ekonomiska kostnader. Det inkluderar kostnader för sjukvård och rehabilitering, samt insatser från samhällsinstanser som socialtjänst, polis och rättsväsende. Därtill kommer också produktionsbortfall till följd av ohälsa eller dödsfall.

Att utsättas för våld av någon närstående innebär ofta att våldet är upprepat och pågår under en längre tid. Även efter att våldet har upphört kan det fortsätta att påverka individens livsvillkor och välbefinnande under lång tid.

Lindrigt och allvarligt våld hänger ihop

Det är viktigt att förstå hur lindrigare former av våld kan skapa förutsättningar för allvarligare våld. Våldspyramiden illustrerar hur mindre allvarliga våldshandlingar, som nedsättande kommentarer eller kontrollerande beteenden, utgör grunden, medan mer extrema handlingar, såsom misshandel eller våldtäkt, befinner sig i toppen. För att effektivt förebygga våld måste vi arbeta med att motverka både lindriga och grova former av våld samt utveckla strategier för att bryta de mönster som bidrar till att våld normaliseras.

Ett effektivt arbete mot våld kräver olika typer av insatser

För att effektivt förebygga våld behövs insatser på flera nivåer. Dessa nivåer brukar delas in i tre kategorier: universell, selektiv och indikerad prevention.

Universell prevention - riktar sig brett till olika grupper i samhället med målet att främja ett tryggare samhällsklimat. Insatserna kan bestå av informationskampanjer eller utbildningsprogram och kan exempelvis omfatta alla boende i ett område eller besökare på en BVC-mottagning.

Selektiv prevention - fokuserar på grupper och individer som löper högre risk att utveckla sociala problem.

Indikerad prevention - fokuserar på individuella åtgärder för specifika personer, ofta relaterade till återfallsprevention.

Genom att kombinera preventionsnivåerna blir det möjligt att skapa en omfattande och långsiktig strategi för att bekämpa våld i samhället.

De tre förändringsidéerna

För att motverka våld har Jämställdhetsmyndigheten utvecklat tre centrala förändringsidéer: att öka kunskapen om våld, skapa medvetenhet om kopplingen mellan destruktiva normer och våld samt att uppmuntra aktivt åskådarskap. Dessa idéer utgör grunden för det våldsförebyggande arbetet och kan användas som en central bas i utvecklingen av handlingsplaner och rutiner.

• Kunskap om våld

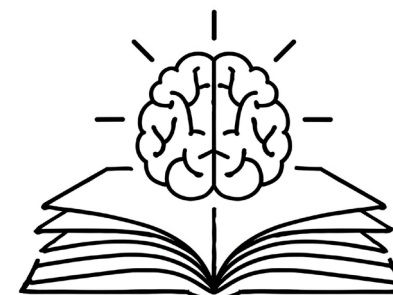
För att kunna agera mot våld behöver vi förstå vad våld är och hur det kan yttra sig. Våld kan ta sig många olika uttryck, och det finns ofta ett samband mellan lindrigt och grovt våld. Genom att ha en gemensam bild av vad våld innebär kan vi skapa en gemensam vision för hur våld ska bekämpas.

• Kunskap om kopplingen mellan destruktiva könsnormer och våld

Destruktiva könsnormer – samhällets föreställningar om vad som är "manligt" och "kvinnt" – kan förstärka våldsamt beteende. Normer kopplade till kön och genus nedvärderar ofta det som ses som kvinnligt, medan det som anses manligt premieras. Exempelvis betraktas tuffhet, aggressivitet, mod och osårbarhet ofta som "manliga" egenskaper, medan mjukhet, sårbarhet och svaghet ses som "kvinnt". Genom att utmana och förändra dessa normer kan vi förebygga våld.

• Aktivt åskådarskap

Att vara en aktiv åskådare innebär att den som ser eller hör om våld tar ställning och säger ifrån. Det visar att våld inte är accepterat. När vi alla vågar säga ifrån och agera, sänder vi en tydlig signal om att våld inte är okej, vilket kan minska våldsamma handlingar.

Hur ser våldsutsattheten ut i Helsingborg?

En viktig del i att förebygga våld är att ha kunskap om det våld som förekommer. Med en klar bild av situationen vet vi bättre var vi behöver sätta in våra insatser. För att skapa en tydlig bild av det våld som förekommer i Helsingborg har staden gjort en kartläggning som bygger på både kvantitativa och kvalitativa underlag. Den omfattar statistik från polisen, stadens förvaltningar och andra verksamheter. Dessutom har intervjuer med personal från olika verksamheter genomförts för att komplettera den insamlade statistiken.

Våld mot barn och unga i Helsingborg

Kartläggningen av våld mot barn och unga i Helsingborg visar ett komplext mönster av fysiskt, psykiskt, digitalt och sexuellt våld. Dessa olika former av våld är nära sammankopplade, vilket gör det nödvändigt att utveckla en helhetsstrategi för att effektivt skydda barns och ungas välbefinnande. Det saknas lokal statistik när det gäller barn och ungas utsatthet för våld i parrelationer, men också om våldsutsattheten hos särskilt sårbara grupper som barn med funktionsnedsättning och unga hbtqia-personer.

Fysiskt våld är en av de mest framträdande formerna av våld mot barn i Helsingborg. Samtidigt visar kartläggningen att en stor andel av de barn som misstänks vara utsatta för fysiskt våld eller bevittna våld mellan sina föräldrar eller omsorgspersoner inte får någon insats från socialtjänsten. Psykiskt våld är även det vanligt förekommande, särskilt bland flickor. Utmaningen ligger i att identifiera och hantera dessa former av våld, eftersom de ofta är mindre synliga än fysiskt våld.

Polisens brottsstatistik indikerar en möjlig underrapportering av sexuella övergrepp, särskilt bland pojkar. Flickor rapporterar i högre grad att de utsatts för sexuellt våld, men många väljer att inte berätta för vuxna utan istället för andra unga. Sexuellt våld, särskilt mot flickor, är mer vanligt förekommande på fester och i den digitala sfären. Trots detta förminskas ofta dessa händelser av de som blivit utsatta. Den digitala arenan har också blivit en vanlig plats för våldsutsatthet bland barn och unga, där våldet sprids via sociala medier och kan eskalera till fysiska konflikter.

Våld i skolan och på skolgården är också ett problem. En större andel pojkar än flickor känner sig trygga i skolan, men skillnaderna mellan könen är mindre i Helsingborg jämfört med riket. Skolornas dokumentationsverktyg för kränkande behandling hjälper till att synliggöra och följa upp våldet och kränkningarna som barn och unga utsatts för. Kränkningar mot pojkar rapporteras i större utsträckning än mot flickor och både fysiska och verbala kränkningar är vanliga.

Barnfridsbrott – att låta barn bevittna våld, hot eller sexuella övergrepp mellan närstående. Under 2021–2022 aktualiserades 127 ärenden hos socialförvaltningen rörande barnfridsbrott, men insatser beviljades endast i 23 av dessa fall. Samtidigt visar Familjevåldsgruppens behandlingsstatistik på en ökning av ärenden som rör våld i nära relationer där det finns barn i familjen.

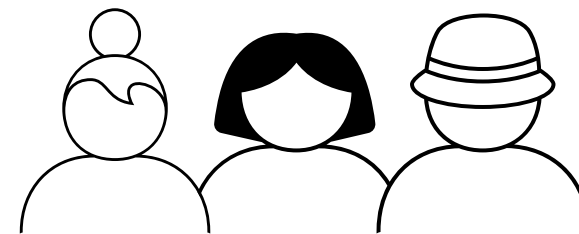
Våld i ungas parrelationer - tar sig samma uttryck som våld i vuxnas parrelationer, både online och offline. Det saknas lokal statistik över hur utbrett våld i ungas parrelationer är i Helsingborg, men en nationell rapport från Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Jämställdhetsmyndigheten 2024 visar att var tredje tjej i årskurs nio har utsatts för våld av sin partner. Digitala medier kan användas för att effektivisera våldsutövandet i en parrelation. Ofta sker våldet i ungas parrelationer där vuxna finns närvarande, som i skolan och hemmet. Ungas mer begränsade erfarenheter av tidigare relationer påverkar deras förmåga att identifiera våldsam beteende och vad som är normalt i en relation. Normer kring heterosexualitet i parrelationer kan också påverka unga hbtqia-personers upplevelse av våld i sina relationer, och bristen på kunskap om våld i dessa relationer kan påverka deras möjlighet att söka och få stöd.

Våld mot vuxna i Helsingborg

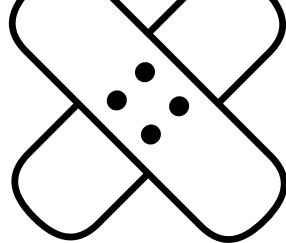
Helsingborg sticker ut när det gäller invånarnas oro för våldsbrott och hot om våld. En betydligt högre andel invånare i Helsingborg upplever våldsbrott som ett påtagligt problem, jämfört med riket och andra jämförbara kommuner. Denna oro är särskilt hög bland kvinnor. Samtidigt vet vi att kvinnor oftare än män utsätts för våld av någon de känner, och att detta våld vanligtvis sker i hemmet. Män utövar våld oftare än kvinnor.

Statistiken över anmälda våldsbrott, särskilt de som sker i nära relationer, visar en betydande överrepresentation i Helsingborg jämfört med riksgenomsnittet. Män utövar mer våld än kvinnor. Kvinnor drabbas oftare än män, och vissa typer av våld, som sexuellt våld och olaga hot, har ökat markant de senaste åren, särskilt våld riktat mot kvinnor från en partner. Socialförvaltningen rapporterar också en ökning av ärenden som rör våld i nära relationer. Det är viktigt att notera att våld kan förekomma i alla typer av relationer, även om insatserna främst fokuseras på heterosexuella parrelationer.

Genom fokusgruppsintervjuer har en djupare förståelse före våldets konsekvenser för de drabbade framkommit. Stress, rädsla och psykisk ohälsa är vanligt bland dem som utsatts för våld i nära relationer. Våldet påverkar också ofta den drabbades ekonomiska och sociala situation, vilket kan försvåra exempelvis arbetsmarknadsintegration.

Våld mot särskilt sårbara grupper

Personer med missbruksproblematik utgör en särskilt sårbar grupp när det gäller våldsutsatthet. En betydande andel av de som genomgår ASI-utredningar (Addiction Severity Index) och har kontakt med vuxenheten i Helsingborg uppger att de har utsatts för våld av en närstående. Detta tyder på en hög förekomst av våldsutsatthet bland personer med missbruksproblem i staden. Intervjuer med personal från vuxenheten i Helsingborgs stad bekräftar att våldet mot denna grupp är både utbrett och ökande. Både psykiskt och fysiskt våld är vanligt, och många av dessa personers vardag präglas av en ständig risk för hot och våld. En utmaning är att personer med missbruksproblematik ofta faller mellan stolarna när de söker hjälp för sin våldsutsatthet. Många av dem har låg tilltro till myndigheter och drar sig för att söka hjälp. Dessutom kan deras missbruksproblematik användas som en förklaring eller ursäkt för våldet, vilket försvårar möjligheten att få adekvat stöd och skydd.

När det gäller **våld mot äldre** i Helsingborg saknas det tillräcklig lokal statistik för att fullt ut förstå omfattningen av problemet. Endast 16 personer över 65 år kom i kontakt med socialförvaltningens Familjevårdsgrupp under perioden 2018–2022, vilket är betydligt färre än antalet yngre personer som sökt stöd för våldsutsatthet. Detta tyder på en underrepresentation av äldre bland dem som söker hjälp för våldsrelaterade problem i Helsingborg.

Det saknas också lokal statistik om våldsutsattheten bland **personer med funktionsnedsättning**, en grupp som är särskilt sårbar grupp när det gäller risken för våld och övergrepp. Nationella brukarundersökningar antyder att personer med funktionsnedsättning, särskilt kvinnor och de med könsöverskridande identitet, i högre grad utsätts för kränkande behandling och känner sig mindre trygga än den övriga befolkningen. Intervjuer med medarbetare inom LSS-verksamheten i Helsingborg avslöjar att våld och övergrepp är en realitet för många med funktionsnedsättning. Psykiskt och verbalt våld är vanligt, och det förekommer även fysiskt våld. Särskilda riskfaktorer, som begränsad kommunikationsförmåga och tidigare våldserfarenheter, bidrar till ökad utsatthet för denna grupp.

HBQTIA-personer i Helsingborg upplever en ökad risk för kränkande behandling och våld jämfört med heterosexuella. Bi- och homosexuella personer rapporterar i högre grad att de har upplevt kränkande behandling än heterosexuella, och personer med könsöverskridande identitet uppger oftare att de har utsatts för kränkningar än cis-personer. När det gäller mer allvarliga former av våld, som fysiskt våld, finns det skillnader utifrån sexuell läggning. Bisexuella personer uppger i högst utsträckning att de har varit utsatta för fysiskt våld, medan homosexuella personer rapporterar en högre förekomst av fysiskt våld jämfört med heterosexuella. Dock saknas lokal statistik om våldsutsatthet i nära relationer bland hbtqia-personer.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck mot barn och unga i Helsingborg är en utmaning på grund av bristen på tillförlitlig statistik och underlag som ger en tydlig bild av problemet. Fokusgruppsintervjuer med representanter från stadens hedersnätverk avslöjar att hedersrelaterat våld och förtryck ofta "försvinner" i det dagliga arbetet och inte får tillräcklig uppmärksamhet. Ofta sker detta våld och förtryck inom hemmet men påverkar också barnets eller den ungas liv i skolan och på andra platser. Digitalt våld, där kontrollen utövas genom telefoner, är också vanligt förekommande.

Normer och föreställningar kring vilka som är utsatta för, respektive utövar, hedersrelaterat våld påverkar hur ärenden hanteras. Flickors utsatthet uppmärksammas oftare än pojkars, särskilt när det gäller tonårspojkar som är en svår grupp att nå. Beteenden och handlingar tolkas olika beroende på vilka normer som råder på en arbetsplats, vilket kan leda till att vissa fall av hedersrelaterat våld inte fångas upp lika effektivt som andra.

Vissa grupper, såsom hbtqia-personer och personer med funktionsnedsättning, löper särskilt stor risk att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Även om antalet rapporterade fall inom dessa grupper är få, bekräftar deras utsatthet av nationella rapporter och kunskapsunderlag. Omvändelseförsök och digitalt våld är vanliga former av övergrepp mot hbtqia-personer inom en hederskontext.

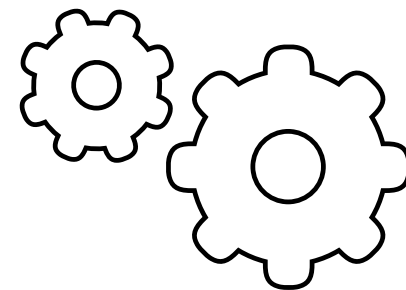
När det gäller hedersrelaterat våld mot vuxna saknas det också tillförlitlig statistik. De som kommer i kontakt med socialtjänsten på grund av hedersrelaterad problematik befinner sig ofta i allvarliga situationer, och det är vanligt att de söker hjälp först när våldet har eskalerat till en punkt där liv och hälsa är i fara. Kvinnojouren i Helsingborg rapporterar att de hanterar många ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck, och att det är ovanligt att dessa brott anmäls. Orsakerna till den låga anmälningsfrekvensen kan inkludera en bred hotbild, rädsla, bristande tillit till rättssystemet och en utbredd tystnadskultur.

Prostitution och människohandel för sexuella ändamål

I Helsingborg är prostitution och människohandel för sexuella ändamål ett betydande problem, vilket framgår av ett ökat antal ärenden mellan 2018 och 2022, enligt Helsingborgs stads nätverk mot prostitution och människohandel. Under denna period identifierades 31 möjligt utsatta personer år 2018 och 65 möjligt utsatta år 2022. Statistik från Maria Nordväst visar även att det är relativt vanligt att yngre personer med missbruksproblematik säljer sex i utbyte mot någon form av ersättning.

Personer som utnyttjas i prostitution eller människohandel för sexuella ändamål utsätts för våld från hela våldspyramiden. Särskilt framträdande är det sexuella våldet, där kvinnor på thaimassage-salonger ofta utsätts för dagliga sexuella trakasserier, hot och krav på sexuella "extratjänster". Arbetsplatsen blir därmed en arena för våldsutsatthet, men våldet sker också i hemmen, på hotell, offentliga platser och online.

Många av de drabbade befinner sig ofta i osäkra och utsatta situationer, där deras uppehållstillstånd i Sverige är kopplat till anknytning eller arbete. Detta gör dem beroende av sina partners eller arbetsgivare för att kunna stanna i landet, vilket försvårar möjligheten att lämna en våldsam relation eller säga upp sig från ett arbete där de utsätts för våld. Stereotypa föreställningar om personer i prostitution bidrar till en normalisering av sexköp, där de som säljer sexuella tjänster ofta behandlas som varor, vilket legitimerar köp av sex. Prostitution och människohandel för sexuella ändamål är en komplex och allvarlig problematik i Helsingborg, där de drabbade möter våld från olika kontexter och lider av både fysisk och psykisk ohälsa

Vägen framåt - det här behöver vi utveckla med det våldsförebyggande arbetet

Kartläggningen visar att samtliga verksamheter som deltagit möter våld inom ramen för sitt uppdrag, och att behovet av ett organiserat stöd för medarbetarna är stort. Ibland hindras verksamheterna i att utföra och lyckas med sitt kärnuppdrag på grund av det våld som invånarna och brukarna upplever. Därför behövs insatser mot våld på alla nivåer och på alla arenor. Alla stadens verksamheter har en viktig roll att spela i detta arbete – arbetet mot våld är ett gemensamt arbete.

Förslagen handlar om insatser och systematik för att:

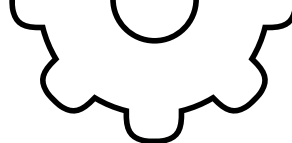
- sprida och utveckla kunskap om våld
- kunna följa våldet
- utveckla insatser till barn och ett tidigt våldsförebyggande arbete
- fånga upp våldsutövare
- skapa en samordnad och hållbar struktur för arbetet mot våld
- utveckla ett gemensamt språk och en gemensam förståelse för vad våld är.

Sprid och utveckla kunskap om våld

Stadens verksamheter behöver ha tydliga rutiner för att fråga om och hantera våld. Chefer och ledningspersoner behöver möjliggöra för medarbetare att delta i utbildningar och fortbildning om våld. Vi behöver utveckla en hållbar struktur för att sprida och bibehålla kunskap och kompetens om våld. Medarbetarna måste ha nödvändig kunskap för att förstå, våga ställa rätt frågor, hantera och förebygga det våld de möter i sitt arbete.

Utveckla systematik för att kunna följa våldet

Socialförvaltningen bör genomföra en översyn av hur aktualiseringskoderna och riktlinjer kan utformas för att registrera och följa ärenden som rör våldsutövande eller våldsutsatthet. Övriga av stadens förvaltningar behöver se över hur de registrerar och följer ärenden som rör våldsutsatthet eller våldsutövande. Dessutom bör vi utveckla stöd för hur vi ställer frågor om våld i undersökningar och enkäter. Detta skulle ge oss en bättre bild av våldsutsattheten bland olika grupper i Helsingborg.

Fler insatser till barn och ett tidigt våldsförebyggande arbete

Vi behöver utveckla arbetet med att motivera barn som är utsatta för eller har bevittnat våld att delta i stödprogram. Eftersom våld på den digitala arenan ofta hänger samman med våld på andra platser, behöver vi fortsätta utveckla arbetssätt och metoder för att uppmärksamma, hantera och förebygga våld i digitala miljöer. Det förebyggande arbetet riktat till barn behöver bygga på att staden har ett strukturerat tidigt och universellt våldsförebyggande arbete. Dessutom bör vi utforska möjligheter att engagera föreningslivet ännu mer i våldsförebyggande insatser för barn och unga.

Utveckla arbetet med att fånga upp våldsutövare

För att förhindra våld krävs fler insatser som riktar sig till våldsutövare. Vi behöver fler verksamheter som aktivt identifierar dessa individer och utvecklar stödprogram för att hjälpa dem förändra sitt beteende. Samverkan behöver stärkas för att samordna och erbjuda stöd till våldsutövare.

Strukturera stadsövergripande, sammanhållet och långsiktigt våldsförebyggande arbete

För att sprida de framgångsrika och lärande exempel som redan finns, behöver vi utveckla en strukturerad process och ge stöd till stadens verksamheter. För ett samlat arbete i staden behöver stadsledningsförvaltningen granska hur trygghetsarbetet kan stärkas med ett tydligare jämställdhetsperspektiv och hur arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer kan kopplas närmare till stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Vi behöver behålla och utveckla ett nära samarbete mellan arbetet för lika möjligheter och det våldsförebyggande arbetet.

En gemensam förståelse och ett enhetligt språk är avgörande för att driva arbetet framåt. För att stödja detta behöver vi ta fram underlag och tydliga beskrivningar. För att säkerställa ett effektivt våldsförebyggande arbete på alla nivåer av prevention behöver vi prioritera en klar samordning och ansvarsfördelning av det våldsförebyggande arbetet i staden.

Stöd för att arbeta mot våld

För dig som arbetar mot eller vill arbeta mot våld finns det stöd att få.

Stödet kan handla om:

- utbildning om våld och våldsförebyggande arbete
- lärande och utbyte med andra som arbetar mot våld
- att sprida och skala upp goda exempel
- utvecklingsarbete för att ta fram rutiner och arbetssätt för att upptäcka och hantera våldsutsatthet och våldsutövande
- metoder och verktyg för våldsförebyggande arbete
- att upprätta system för att registrera ärenden där våld förekommer
- att utveckla intern och extern samverkan i arbetet mot våld

Kontakta stadens samordnare för våldsförebyggande arbete

forebyggvald@helsingborg.se

